

IRENA
OBERMANNOVÁ

PANOPTIKUM
ČESKÉ

motto

motto

**IRENA
OBERMANNOVÁ**

**PANOPTIKUM
ČESKÉ**

Praha 2012

© Irena Obermannová, 2012
Cover photography © Jan Saudek, 2012

Veškerá práva vyhrazena

ISBN 978-80-7246-696-2

„Co se vlastně stalo?“

„Míven.“

Mlčky se na mě dívá. Snaží se mě povzbudit, jenže drkotám. Už půl roku mluvím uktázpop. Jsem zkamenělý strach. Bojím se všeho a všech. Bojím se opustit svůj byt, svou celu, svou kobku i chrám, past i ráj, kolébku mou i brloh můj... Bojím se, že zas bude někdo chtít, abych to celé vyprávěla, zas a uvonz, že se mě budou ptát, jak to bylo, co to bylo, zas a uvonz, jako na kolotoči, jako na popravišti, jak v soudný den, uvonz, uvonz, dokud se řetězy neurvou, sekyra nezlomí.

Jenže já nic nevím. Protože se mátom a nemluvím. Protože mha, ha, ha.

Stěním to nevadí. Stěny mě obrůstají jako chapadla. Radši bych líány, jenže chapadla. Mínzálb. Mátokrd.

Terapeutka se dívá, jako bychom měly všechen čas.

„Pak už jsem se jen třásla... víte... po té ... itrms,“ blekotám.

„Jak dlouho jste se třásla?“

„Nevím.“

„A co bylo předtím?“

„Předtím jsem brečela.“

„Jak dlouho?“

„Všechen čas.“

Dívá se na mě ještě pěkněji, dává mi najevo, že je se mnou, že jsme tady, že tu nikdo jiný není.

„Čálp přešel v třas a sařt v padání. Padala jsem pořád a odevšad.“

„Přejde to. Potřebujete jen trochu síly.“

„Vy víte, co se stalo?“ tážu se úpěnlivě.

„Sebrali vám psaní. Vaše psaní. Psaní vaší krví a na vaši kostní dřev. Psaní, co všechny rozzuří. Nepřičetný, špinavý psaní.“

Zase se roztřesu, jak je její diagnóza přesná.

„Co se mnou bude?“

„Začnu vaše psaní léčit. Vás ne. Vy jste přesně tolik blázen, kolik potřebujete pro svoji profesi. Musíte přestat mluvit pozpátku. Musíte své psaní získat zpět. Chcete ho?“

S hrůzou se na ni máví dop.

Stojím před domem a vyhlížím ho. Celá moje ulice ho vyhlíží se mnou, lidé za okny správně tuší, že se asi těžko budu choulit v únoru ve svetru a v žabkách jen tak. Mrznu tady, abych ho aspoň trochu zakryla. Aby byl vidět míň. I když nemám pocit, že mu vadí, jak je tu očumován. Spíš bych řekla, že se tím baví, prezidentů už viděl dost, rád by ještě stihnul nějaké mé sousedy.

Stihnul? To slovo nad námi visí jak Damoklův meč. Jak pružina v budíku. Alarm z věčnosti.

Přijíždějí přesně. Vystoupí. Usměje se pomalu a z hloubi. Skoro bych řekla pátravě. Zadumaně. Šerifové se usmívají s ním. Tě zas široce, zubatě, chlapsky. Otvírají kufr vozu, podají mu kytici a lahev bohemia sektu, co už vím, že není šampaňské. Největší Čech mi podá kytici, domnívám se, že mu ji mám chvíli podržet, že ji někomu veze. Zdravíme se tichounce, aby nebylo poznat, že se hned za dveřmi políbíme.

Je to poznat. Tak radši jdem. S květinou. Zdá se, že je moje. Políbíme se.

„Ahoj,“ řekne znovu a ještě tišeji.

Pak žádná slova. Nepotřebujeme je. Ne u mě doma. Největší Čech na mé pohovce... Takhle se mi pořád zjevuje. Takhle se mi bude zjevovat už navždycky, je to výjev jako obláček, hravý a rozmazaný a neuvěřitelný jako mha, ha, ha.

Tiše se na něj dívám. On na mě.

„Nemohl jsem spát. Báł jsem se, že to s tebou je všechno nad mé síly.“

To se mnou...

„Kdyby bylo, tak nevadí. Mně určitě ne,“ ujišťuju ho.

Jen se mě dotkne.

„Těšil jsem se k tobě.“

Neexistují slova pro to, abych mu řekla, že ani já jsem nespala. Že to s ním je nad mé síly.

„Vzal jsem si hodně prášků na spaní, abych měl energii. Jsem z nich ještě celý zpitomělý.“

Znovu se mě dotkne, jako by se potřeboval ujistit, že existuju.

Tramtará.

Není to popis, aby bylo jasno, není a nebude. Je to cudnost. Němota. Popěvek na kolenou. Úcta. Taký bezradnost ze slov, nechůť popisovat, co se vymyká popisům.

Takže Tramtará, hovada.

Proto ho tolik znám. Proto o něm vím všechno, i to, co jsme si neřekli. Jsem s ním jedno tělo jedna duše. Teda byla jsem. Nevím, jestli ještě budu. Vysvětlili mi, že se to nehodí. Já za to můžu?

Žena, muž a závrať. Otvírám oči. A ejhle, Největší Čech nade mnou, Pánbůh pode mnou. Dokáže si to vůbec někdo představit? Já už zase ne. Pořád se mi to vrací.

„Tou kytkou jsi mi udělal velikánskou radost. Nikdys mi žádnou kytku nekoupil.“

„Já jsem ji nekoupil. Dostal jsem ji.“

„Byl vlastně v něčem trochu autista.“

„V čem přesně?“

„Ve vztahu k ženám, řekla bych. Působil vždycky dojmem, že je pekelně soustředěný na jednu jedinou věc. Aby ji nespletl. Nikdy ji nespletl. Takhle nějak jsem to vnímala i s tou kyt-

kou. Byl soustředěný na to, že neví, kam s ní. Na každého jiného bych se zlobila, kdyby mi přinesl kytku, kterou dostal. Na něj ne.“

Scházíme se v naší oblíbené restauraci, co se nám vlastně ani moc nelíbí, ale naše vynalézavost stran hospod nebyla nijak originální. Místo většinou určil on, vládnul mi a já ho poslouchala.

Jako před každým setkáním s ním jsem od rána vynervovaná, nemůžu nic dělat a všechny své ochromené síly musím soustředit na to, abych přišla včas, ale ne brzy, prostě s takovým tím koketním zpožděním, co je mi zoufale nevlastní.

Jako vždy jedu tramvají, což ho nepřestává překvapovat. Jezdím ráda tramvají. A ještě radši chodím pěšky. Když vycházím z domu, zazvoní mi telefon.

„V kolik jsme se měli sejít?“ ptá se.

„Ve čtyři,“ způsobně odpovídám.

„Aha. Já jsem tu už od tří.“

„Promiň,“ říkám.

„Ale ty za to přece nemůžeš,“ směje se.

Vcházím. Blížím se k němu, dívá se, usmívá se, jsme třeskutě čitelní, kolem nás třískaj elektrošoky. Nikdy jsem nezažila takové blížení.

Polévka a víno, ale jen maličko, k tomu pár našich zadržávajících slov.

Jedeme ke mně. Nedaří se mu stavba mlýna, všechno se mu bortí, vypráví mi. Je zničený, smutný, zraněný. Děsí mě. Chci mlýn vidět, ale pochopím, že se mi ho ostýchá ukázat.

Vypráví, jak mu bylo řečeno, že je nýmand. Stydí se. Pokukuje po mně, vypadá to, že si snad myslí, že mu to potvrdím.

„Jsi naprosto úžasnej,“ vyhrknu.

„Myslíš?“ hledí na mě s nadějí.

„Vím.“

Dotkne se mě, jako by se potřebovat ujistit, že nejsem přelud.

„Chci ti říct, že jsme byli vyzrazeni,“ pronese klidně.

Vydešeně na něj zírám. Bože, Přebože.

Mohu pro něj udělat jen jedno. Dělán to.

„Tehdy jsem ho viděla naposledy. Tedy z té blízkosti, co řekli, že je ándohven.“

„Oni. Řekli. Mlým. Všichni dávno vědí, že myslíte film.“

„Nemusím nazývat věci pravými jmény. Pravý musí být příběh. Příběh musí mít pravdu. Tak jsem si to myslela, teď už mívén.“

„A v téhle knize?“

„V jaké?“

„V téhle.“

„Nevím, jestli ji napíšu.“

„Ale víte.“

„Bude to pátrání. V *Tajné knize* jsem si nic nevymyslela. Ina ovol. Ale nebylo mojí povinností to takíř. Nejdřív jsem tvrdila, že jsem si ji celou vymyslela. Lhala jsem, mám na to literární právo. Jenže debilní česká média mi tu lež osolila. Asi chyběli ve škole, když se probíral román. Nejde o to, kdo je Největší Čech, kdo jsem já. Chtěla jsem, aby mi rozuměli i lidé na Marsu. A že se to opravdu stalo? To mé knížce jen přidává na kráse. Na důrazu. Není nutné to vyřvávat. Čtenáři to pochopili. Mnoho lidí mi napsalo, že zažili něco podobného, psaly mi ženy, že také ony mají svého Největšího Čecha.

„Nechcete mu v téhle knize říkat pravým jménem?“

„Ne. Je to můj Největší Čech. Už mu tak říkají všichni. Díky mně, zmlácené. Už mu tak budou říkat navždycky.“

Odjíždím s Lenkou, jejím Námořníkem, s Mírou a s jeho ženou lyžovat do Rakouska. Na pokoji spím se Sylvií, milou blondýnkou. V penzionu mají wellness, rochníme se, jíme, se Sylvou spolu zaostáváme za ostatními, obě chodíme pozdě a jediné jsme nepřivezly flašku vína. Takže se nám smějou. Sylvie má doma manžela, často jí volá. Já nemám nikoho, ale ještě si to moc neuvědomuju, to přijde později. Stýská se mi po Největším Čechovi. Jeho telefonní číslo nemám dlouho a nevím, jestli mu smím volat. Celý den chumelí a fičí, jedu na vleku, blížím se k vrcholům a najednou zatoužím ho slyšet.

Stojím prokřehlá nahoře na svahu a víchř mě každou chvíli smete. Vytáčím číslo. Vezme to a nadšeně mě zdraví. Vesele křičí. Jede do televize podívat se na upoutávky k filmu. Ano, k filmu, žádnému mlýnu. Rád mě slyší! Tak na horách!

Jsem si skoro jistá, že v životě nestál na lyžích, ale neptám se. Ptám se na zdraví. Nic moc, ale těší se, až bude film hotov. Pár lidí už ho vidělo, ale nikdo prý mu nic neřekne, posmutní.

Už se neptám, jestli mi ho nechce také pustit. Myslím, že by to pro něj byla stresová záležitost. Pro mě ostatně také. Tolik si přeju, aby se mu povedl, aby se dotkl hvězd jako už tolikrát.

Připadá mi tak nějak veselý až moc. Takže mám o něj obavy. Nezastírá mi něco? Radši jedu dolů, víchř mnou smývá, v chumelenici nevidím, vydávám se mu napospas, nevnímám.

Proč by nemohl být až moc veselý? Všechno je v pořádku.

Film bude nádherný a Největší Čech za něj dostane spousty cen. A on po cenách touží. Potřebuje hrát a vyhrát a dává si jen ty nejvyšší mety. Vždycky jich dosáhne.

Mladý snowbordák přede mnou vysekne ostrou otočku a hodí na mě závěj. Hodí na mě ticho. Vezím v něm, ticho zebe a já poprvé nahlédnu, jak ledově sama mohu být.

„Musela jste přece počítat s tím, co se stane, když *Tajnou knihu* vydáte.“

„Alesum?“

„Měla jste s tím počítat.“

„Mísalhuosen. Spisovatel není politik ani advokát. Píše bez ohledu na okolnosti.“

„Chcete říct bezohledně?“

„Do jisté míry ano. Tu míru určuje on sám.“

„Třeba jste ji překročila.“

„To je moje noční arům.“

Nevolá, nevolám. Jednou to tak zůstane. Vím to, ale vědět nechci. Chtěla bych jen, aby kolem něj bylo všechno hezké. Urovnané, jak to má rád. Já mu tam moc trčela.

„Největší Čech je v nemocnici,“ uslyším z rádia, z televize, čtu na všech internetových stránkách.

Volám Jeronýmovi, jeho asistentovi.

„Nic mi nezatajuj!“

„Je to vážný. Jako vždycky.“

„Můžu s ním mluvit?“

„Nemůže mluvit.“

„Můžu ho pozdravovat?“

„Pokusím se.“

Vztekmám se. Chtěla bych mu říct, jak moc na něj myslím.

* * *

„Užákoden ot.“

„Proč ne?“

„Musela bych psát tak, jako kdyby to neměl nikdo tsíč.“

„Co byste napsala?“

„Že byl sám víc a strašlivěji než v závěji. Myslím, že dal slib, že už mě nebude nikdy kontaktovat. On sliby dodržuje. Tedy většinou. Nechtěla jsem mu dělat žádné problémy. Nejradši bych běžela do nemocnice a seděla u dveří jeho pokoje spolu s ochrankou. Věděla jsem, že nesmím. Ven pronikaly nepěkné zprávy. Byl ýnatsert za náš vztah. Bojím se to psát.“

„Pomáhá vám to. Vždycky jste psala.“

„Nevzpomínám si, jak se to dělá.“

„Popředu.“

„Zas to potřísnej hovny.“

„Kdo?“

„Neumím to vyslovit.“

„Myslíte bulvár?“

„Bulvár je všechno.“

„Pište, jako by neexistovali.“

KOMENTÁŘ ZRŮDIČEK: Negramotná spisovatelka si na něj během jeho pobytu v nemocnici ani nevzpomněla, neměla totiž čas, důvěrný zdroj z jejího okolí nám sdělil, že doma sází milióny s mrkvi a na hlavě má oranžovou rádiovku, no vždyť to povídám, je to nebezpečná, vypočítavá ženská.

„Nemůžu napsat, že všechno, z čeho mě pak obviňovali, se stalo dávno předtím, než *Tajná kniha* vyšla.“

„Už jednou jste všechno napsala.“

„Protože jsem to považovala za správné. Co když jsem se spletla?“

„Tou otázkou jste se zabývala půl roku. Pak jste si na ni odpovíděla.“

„Jak jsem si na ni odpovíděla?“

„Jak jste si na ni odpovíděla? No tak si vzpomeňte!“

„Že je to énvárps.“

„Jestli si za tím stojíte udělejte to zas.“

„Uvonz?“

„Ne. Znovu.“

Jdu na procházku s Evou. Nad sebou máme stromy, pod sebou řeku. Eva o všem ví. Evě jsem to vyžvanila.

Doufá, že se ode mě dozví víc o zdravotním stavu Největšího Čecha, víc, než se píše. Má o něj strach. Já též, ale musím ji zklamat. Nic pořádně nevím. Volávám Jeronýmovi, ale říká stále to samé. Je to vážné, vážné, vážné. Jeroným doufá, že Největší Čech přijde na premiéru. To ovšem vím i já, vím to lépe než on.

Zamíříme do hospody. Pijeme červené a jíme cosi zapečeného se švestkami. Jídlo uklidňuje, hladí. Víno rozjitřuje. Eva ví o *Tajné knize*, co nepokojně dříme v mém počítači a kope. Ptá se na ni. Pod vlivem švestkové vůně jí ten příběh celý odvyprávím. Visí mi na rtech. Tentokrát neříká, ať mě ani nenaadne ji vydat. Domnívá se, že tohle jsme si ujasnily. Neví, že si věci ujasňuju výhradně sama se sebou. A že i ona mi nechtěně předvádí, jak strhující příběh mě i v počítači pokouší. Mám ho do konce života vyprávět po hospodách? Neumím. Nechci. Nedokážu.

„Tak Nejkrásnější spisovatelka ti říká!“ trošku se ošívá.

„Nejkrásnější spisovatelka je Božena Němcová!“ je dotčena a já ji naprosto chápu. Krčím rameny a omluvně se na ni usměju.

„Největší Čech říká, že jsem to já. Promiň.“

Směje se. Je přející, a pokud by snad někdy přece jen záviděla, rychle si to rozmluví.

Zadívá se na mě vážně.

„Musíš mu zavolat.“

„Nejsem si tím jistá.“

„Určitě by mu to pomohlo.“

„Víš, ono to celé prasklo.“

To ji ovšem zaujme. Nechá si vyprávět jak.

„Měla bys mu zavolat,“ zopakuje pevně.

„Dobře. Zítřka.“

Od rána obcházím telefon obloukem. Radši bych, aby nebyl. Abych nebyla. Zpropadeně. Eva řekla. Volám. Cítím v kostech, jak se k němu signál prodírá vzduchem, ode mě k němu a zase zpátky. Nebere to.

Vlastně se mi ulevilo. Myslím, že by nechtěl, abych ho slyšela nemohoucího. Je mi to líto, protože bych ho ráda slyšela nemohoucího, ráda bych ho nemohoucího objala. Není to možné.

Přesto se smívám. Představuju si, jak Největší Čech napře veškerou sílu a v den premiéry vstane. Je mistrem bojového umění. Přijde, i kdyby ho to mělo stát život.

„V této době jsem už měla *Tajnou knihu* napsanou. Ale nepovažovala jsem ji za hotovou. Dokončená bude, až si ji přečte Největší Čech. Pořád jsem se v textu štourala, přemýšlela

nad každým slůvkem, protože to celé pro mě bylo nesmírně těžké. Dát někomu číst ještě nenarozenou knihu mě vždycky ničí. A zrovna jemu. A zrovna o něm! Ale slíbila jsem mu to. Strašně jsem se bála. Když byl v nemocnici, říkala jsem si, že mu ji pošlu, až se vrátí. A pak zas... že mu ji dám, až zvítězí. Jenže všechno bylo jinak.“

Ve schránce nacházím lístky s pozvánkou. Největší Čech je pořád v nemocnici. Podruhé už nevolám. Vím všechno jenom z tisku. Vím víc. Vím, že nikdy neumře.

Z Paříže přiletěla Starší dcera. Ano, Rozálie se jmenuje. Lístky na premiéru mám ale jen dva. Pro sebe a pro Bereniku. Ale chci je tam mít obě, každou z jedné strany. Nakonec se mi podařilo získat i třetí.

Vcházíme do kina.

Nejlepší lidé této země se tlačí ve foyer. Potkávám tu všechny. Výkvět české společnosti.

„Zanedlouho mě upálí.“

„To víte až teď. Nekažte si to vzpomínání.“

„Jak mě objímali, jak já objímala je! Ksalm, ksalm! Ten zvuk mi dodnes žbluňká v uších. Uslyším ho, až se budu smažit. Ykбилop. Ach! Jak jsem si těch lidí vážila!“

Někteří z Výkvětu už film viděli na časnější projekci. Mluvíme s bývalým politikem. Téměř pláče dojetím. Film je prý geniální. Jsem šťastná. Tenhle muž se nemůže plést.

Zavěšuju se do svých holek a míříme do sálu.

Sedím vedle ženy, jejíž postavě jsem v *Tajné knize* dala jméno Regina, bouřlivě mě zdraví. Bublavě se směje. Takhle se smála, když se mi dělalo mdlo v letadle na cestě z Peru, kam jsme jely v rámci natáčení dokumentárního filmu. Bojím se v letadle, a tak jsem poslouchala její smích, pomáhal mi při naší pouti mezi hvězdami.

Sál ztichne. Na pódium míří tvůrci filmu.

Konečně ho spatřím. Všechno se ve mně zastaví.

V první vteřině vidím, že je všechno špatně. Tohle není on! To není ten muž, co si mě našel, co si mě sbalil nesmlouvavým vladařským šmahem, co ke mně jezdil domů. V očích má smrt. A v ruce hůlku. A je strašně vyděšený. Vidím to i na tu dálku. Bože, Přebože.

Nemilosrdné blesky fotoaparátů. Bombardují ho, on se nechá, drží ve smršti střel, jako by prosil o milost.

Nedostane ji. Nejdříve bude upálen on a hned za ním já, aspoň něco budeme mít společného i nadále.

Delegace na pódiu hovoří, on mezi nimi ční jak boží muka. Konečně promluví. Nábožné ticho by se dalo krájet, tehdy mě to ještě dojíká, i když vnímám, setsakramentsky vnímám, že tady něco strašně smrdí. Jen ještě nevím, co to je.

Film. Ach film. Nebylo mi dáno, abych u lidí, které miluju, neviděla chyby.

Projekce skončí, v sále na okamžik zavládne podivné ticho. Teprve pak se všechny tváře roztáhnou do širokých úsměvů a zaburácí ohromný aplaus.

„To bylo úžasný, vid!“ zabublá Regina.

„No, já nějak nevím...“

Tehdy poprvé se ode mě odtáhla.

Na párty se se mnou nebavila.

Výkřev cvrliká kolkolem, film shledává geniálním. Můj kamarád Veleduch, jindy tak kritický, hýká nadšením. Jsem za-

mlklá. Zamlklá je i moje Starší dcera a k tomu má silně protažený obličej. Ptám se jí na názor.

„Bylo to hrozný,“ pronese nekompromisně, i když ví, že mě tím zraní. Mám skoro chuť ji okřiknout, ať to neříká nahlas, co kdyby ji někdo slyšel, mohlo by jí to uškodit. Zbavím se někdy komoušů v sobě? Naštěstí mlčím, takže dcera svoji kritiku vykřikuje a hlouček, v němž stojíme, se před námi uzavírá.

Na Největšího Čecha stojí fronta obdivovatelů. Chvíli se na něj dívám zdálky. Všichni s ním hovoří v předklonu nesmírně tichým hlasem, zastřeným úctou. Napadá mě, že ho půjdu pozdravit, ale nechci se cpát. A pak – musela bych mu říct něco o filmu. Něco krátkého a neupřímného. Jenže mu chci říct něco dlouhého a upřímného. I když... Dívám se na jeho vzdálené oči. Na smrt, co po něm šmatá. Chtěla bych ho vzít do náruče. Ne, nemůžu. Tady ne.

Chvíli si povídám s režisérkou Beou.

„To nebyl dobrej film,“ řekne jakoby nic.

Bea nežije v Česku.

Neodpovídám.

Chtěla bych si o filmu povídat jen s ním. Ale chtěl by to on? Chtěl by to slyšet?

„Takže vám se ten film nelíbil?“

„Ne že by byl úplně špatný, on je jen docela dobrý.“

„Tak to je přece úspěch, když ho natočil takhle starý člověk, který navíc nikdy nic nerezíroval... Proč k němu nejste trochu shovívavější?“

„Miluju lidi i s jejich nedostatky. Jen prostě neumím oslepnout láskou. Největší Čech si nemůže dovolit žádné docela. Protože nechce. Podle mého názoru ten film neměl jít

do normální distribuce, neměl procházet oním drsným mediálním kolotočem, měl to být unikát, trochu tajený, mimořádný a cennější o své vady na kráse, měl zůstat chráněný mimo čas a prostor, mimo multikina, kritiky, recenze... *Odcházení* není dobrý film, ale je to skvělý počin. Ten film jako by vystupoval z plátna a křičel o všem, co v okolí Největšího Čecha bylo shnilého. V tom je geniální, v té šifrované zprávě, kterou v něm autor sám o sobě podává, a je ještě čitelnější než v původní hře. Nastavil nemilosrdné zrcadlo nejenom sobě, ale i celému akváriu, ve kterém dlouhá léta vězel, co z něj utíkal a naposledy ekřem. Ten film jako by se vysmeknul filmu a stal se voláním. A přesně to Největší Čech chtěl, bylo to jeho autorským záměrem. Ten film je zajímavý lidsky, nikoli filmově.“

„Dobře, ale co mu vytýkáte?“

„Největší Čech doplatil na poklonkování celého štábu, na to, jak ho všichni v předklonu oslovovali pane prezidente, o což si sám řekl. Nevěděl nic o filmu, o tom, kam za posledních dvacet let kinematografie dospěla. Ale to by snad nemuselo vadit, kdyby neuvízl v půlce cesty. Všechny jeho typické schválnosti a rošťačiny se zastavily v půli kroku, vyzněly naprázdno, jako by se jich sám lekl. Jako by tak trochu nevěděl, jestli má být víc prezidentem, nebo umělcem. Myslím, že tenhle rozpor byl pro něj v posledních dvaceti letech typický. Jednou mi vyprávěl Jeroným, jak si Největšího Čecha fotografovala Bára Šlapetová v jakýchsi velmi výstředních kostýmech. Největšího Čecha to moc bavilo, ovšem v jednu chvíli se na Jeronýma obrátil s otázkou, zdali je to ještě důstojné. Což mi připadá důležité i proto, co se později přihodilo mezi námi dvěma. Nevím, proč se také Jeronýma neoptal...“

„Jak to myslíte?“

„Zdůrazňoval mi, že je normálním člověkem, ale pak se

zachoval jako absolutistický panovník. Také jako režisér zůstal víc prezidentem. Nejvíc to vnímám na představiteli bývalého kancléře, kterého hrál pan Abrahám. Měl být směšnější, ironičtější, ale protože kancléř Rieger je vlastně Největší Čech, tak si netroufnul. A tak i tento skvělý herec hraje nemastně neslaně.

Všichni byli ochromeni zbožnou úctou, od herců až po osvětlovače. Nikdo mu neřekl: tohle je pěkná pitomost, pane prezidente. Možná to ale nechťel slyšet. Možná proto mi nedal přečíst scénář, i když vím, že mého psaní i názorů si velmi vážil. Myslím, že tak záludně doplatil na své prezidentství. Na tom filmu jsem si poprvé uvědomila, že neví, kdo je, že celý život váhá mezi polohou spořádaného synka, případně prezidenta a bohéma, hipíka, co kouří trávu. Chtěl být obojí, jenže to nejde.“

„Řekla jste mu to někdy?“

„Ne. K čemu by to bylo? Pro mě je důležité, že *Odcházení* je celé nejenom o něm a o jeho manželství, ale i o té jeho kanceláři, o tom, jak ho chrání a přitom izolují. Je to velmi autobiografická hra, prozradil v ní o sobě nejvíc ze všeho, co kdy napsal. Tím víc mě pak šťvalo, jak u mé *Tajné knihy* média dešifrovala, kdo je kdo, a u *Odcházení* nikoliv. Na něj si netroufli a na mě ano. Smála bych se tomu, kdybych na to měla.“

„Jednou budete.“

Každý den čtu rozhovory s ním. Začaly vycházet, ještě když byl v nemocnici, stihl je dát, než se jeho zdravotní stav zhoršil, a vycházejí pořád, podle toho, jaké mají časopisy výrobní lhůty.

Dávají k nim starší fotky, na kterých mu ještě nepohasly

oči, kde ještě nemá ta hrozivě pootevřená ústa. Čtu ale také články o premiéře. Tam už má tvář změněnou. Utěšuju se. Na blízkost smrti je už třicet let zvyklý. Odejde to. Ten stín zmizí. Je mi úzko.

Vycházejí také recenze. Jako první v časopisu *Týden* od Ireny Hejdové.

Odcházení je prvním velkým důkazem toho, že i na Václava Havla dolehla tíže jeho majestátu...

... Josef Abrhám v hlavní roli stejně jako ostatní neodvádí herecké výkony, ale jen pokorně slouží svému prezidentovi... Tohle Odcházení se Václavu Havlovi tedy vůbec nepovedlo...

Je mi úžeji, i když si nemyslím, že je za tím článkem cokoli jiného než to, že se Ireně Hejdové jeho film nelíbil. Recenzentka má svaté právo na svůj názor. Nejenom právo, je její povinnost napsat, co si myslí. Je správné, že se nebojí ho říct. Neohlíží se na to, že bude Výkvetem odsouzená. Tohle je daň za to, že film šel do běžné distribuce, že usiluje o diváka, že prochází zběsilým kolotočem – tvůrce, kino, recenze, diváci a jejich počet. Ostatně Největší Čech se před časem vyjádřil, že bude rád, když jeho film bude posuzován jako dílo kohokoliv jiného.

Tu větu důvěrně znám.

Musí mu být hrozně. Je mi hrozně s ním.

* * *

Chtěla bych mu něco hezkého říct. Jenže mě odnaučil telefonovat. Musí si připadat ponížený, do země zadupaný. Zavírám oči a učiním skok. Tisknu text *Tajné knihy*. Bude v něm

spousta chyb a překlepů. Ale udělá mu radost. Mnohokrát se na ni ptal, mnohokrát jsme o ní mluvili. Třeba mi řekne, že nechce, abych ji vydala. Tak to neudělám. Ale radost mít bude, tím jsem si jistá.

Vzpomínám si, jak jsem kdysi jela vlakem s Významným českým spisovatelem z autorského čtení. Poprosil mě, ať mu půjčím svoji knížku. Seděla jsem v kupé naproti němu a koukala, jak Významný český spisovatel hltá, co jsem napsala, i o něm tam bylo, visela jsem na něm pohledem a vnímala každý záchvěv jeho obličeje. Když se zamračil, propadla jsem zoufalství, když se smál, vykřikovala jsem: „Čemu se směješ?“ Tak nějak jsem se cítila, když jsem vezla rukopis *Tajné knihy* do kanceláře Největšího Čecha.

Obálku převzal Jeroným. Neřekla jsem mu, co v ní je, ale myslím, že to bylo dost jasné.

„Kdy mu to dáš?“ zeptala jsem se.

„Až se tu objeví. Zatím je doma a odpočívá. Ale během pár dní odjíždí na chalupu, než odjede, tak se tu určitě staví.“

Nemůžu si nevzpomenout, jak mi Největší Čech vyprávěl, že chce dožít sám na chalupě.

Je mi nejúžeji. Co když se na mě naštve?

I to se může stát.

Jsem, jaká jsem. Nic s tím nenadělám, tím spíš, že s tím nic nadělat nechci.

„Měla jste mu tu knihu poslat doporučeně.“

„Neměla. Milenci si neposílají doporučené dopisy. Stejně bych ztratila doklad.“

„Ale jeden svědek na to zjevně existuje.“

„Ano, Jeroným. Možná by to zapřel, nevím.“

„Asi se nejmenuje Jeroným, že?“

„Nevzpomínám si, jak se jmenuje.“
„Učíte se znovu mluvit. Znovu psát. Znovu se nebát.“
„Nejde to.“
„Chtěla byste, aby to šlo?“
Chvíli se ošívám.
„Ano,“ hlesnu, jenže vzápětí musím použít jeden z papírových kapesníků, které tu nabízejí.
„Jak to bylo dál?“
I moje terapeutka mi visí na rtech.

Čekám. Mohla bych se stát svatyní čekání. Za ten rok strávený s ním jsem se naučila trpělivosti. Naučím se i dalším věcem, ale zatím o tom nevím. Vycházejí další a další recenze *Odcházení*. Převážně špatné. Vím, jak strašně mu záleží na uznání. Vím, že ho nemá. Přesněji, má ho od lidí, co se mu klaní a mluví na něj přiškrceným hlasem. Ale těch není moc, i když to tak vypadá. Podle výzkumů popularita Největšího Čecha stále klesá. Když podpoří Stranu zelených, jde strana ke dnu. Píší, že když kohokoliv podpoří, dá mu tím polibek smrti. Píší o něm nepěkně. A jeho film ostře kritizují.

Volá mi Jeroným.
„Obálku jsem předal.“
„Řekls mu, že je ode mě?“
„Ne.“
„Tos měl. Kolik dostal dopisů?“
„Poměrně dost.“
Jestli je Největší Čech jako já, otevře moji obálku nejdřív za měsíc.
Není jako já.
Druhý den mi volá skryté číslo.

„Právě jsem rozbalil obálku s tvou knížkou. Moc se na ni těším.“

„Nevím, jestli je to ten správný výraz...“

„Ba ne. Jsem na všechno připraven. Aspoň se o tobě víc dozvím. Od zítřka čtu.“

Řekla bych, že není nic horšího, co by se dalo říct spisovatelů.

Od zítřka mi začínají muka pekelná.

Trpím jako zvíře. Bude se na mě zlobit. Nebude mě už nikdy chtít vidět. „Doufám, že to nechceš vydat,“ bude první věta, kterou uslyším. Ale stejně se na jeho reakci tak nějak zvláště těším. Připadá mi, že je v jistém smyslu historicky důležitá. Jaký je Největší Čech?

Vzpomínám, jak mi o jedné své hře prozradil, že je o jeho kamarádovi. A že kamarád se poznal a naštvál se na něj.

První den, druhý, třetí... vím, že ho čtení zmáhá.

Sedmý, osmý... co když se prostě neozve?

Devátý, desátý... jsem já to ale kráva.

„Co byste dělala, kdyby vám řekl: „Doufám, že to nechceš vydat?““

„Míven. Olatsen es ot.“

„Představte si to. Je to důležité.“

„Obávám se, že bych to nevydala. Že bych ho poslechla a do konce života toho litovala.“

„Takže vydání považujete za správné?“

„Ona. Chci říct ano. Moc to chci umět říct. Spisovatelé si uohom tásp oc íjěthc. Musí si psát, co chtějí. Nemají se ptát

na dovolení. Je to jejich povinnost psát podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Navíc on mě k napsání té knihy vyzval. Hned na první schůzce.“

„Máte se tedy za co schovávat. Za Největšího Čecha.“

„Máte pravdu. Pořád se trýzním tím, jestli jsem se nespolekla, jestli opravdu chtěl, abych tu knihu vydala, nebo jestli to byla jen nějaká krutá hra.“

„Že byste mu naletěla?“

„Ne, takhle to nevnímám. Jsem zodpovědná za to, co dělám. Ale popravdě řečeno, nevím, jestli by mě napadlo vůbec začít psát. Jestli bych si troufla. Dodal mi odvahy. Dodával mi ji pořád. Píšu o tom v *Tajné knize*. Umím ty části nazpaměť, četla jsem je pak snad tisíckrát.

„Připomeňte mi je.“

„Zápis ze čtvrtého února: *„Dávám vám právo napsat si o mně, co chcete.*

Dvacátého února: *Ptám se, jestli si pamatuje, jak mi řekl, že o něm můžu napsat.*

„Jistěže si to pamatuju,‘ odpoví pomalu, jako by sázel strom.

V zápis z dvacátého prvního února se k tématu sám znovu vrátí. Popisuje to takto: *Vypadá, jako by právě přelezl plot. Vypadá jako na švestkách. Podotkne, že ta povídka, co o něm jednou napíšu, bude legrační...*

Ty pasáže jsou jak magnetofonový záznam.“

„Jenže nejsou magnetofonový záznam. Nemůžete nikdy dokázat, že to opravdu řekl.“

„A jsem ráda. Nechci předkládat žádné důkazy. Je na každém, jestli tomu věří nebo ne. Mně šlo o to, napsat tu knížku nejlépe, jak umím. Jsem s ní spokojená. A to je moje štěstí. Jednu dobu jsem si říkala, že je mi líto, že naše hovory nebyly odposlouchávány jako třeba Bémovy. Ale to jsem si pomyslela jen z čirého zoufalství.“

„Prý se všechny hovory zaznamenávají.“

„Nemám co skrývat.“

„Taky jste si to mohla nahrávat vy sama. Napadlo vás to?“

„Napadlo. Ale jen proto, že bych měla usnadněnou práci. Nikdy bych to neudělala. Vlastně mě baví, že můžu být a jsem podezřívána za lži. Stále psali *její údajný milostný vztah...* Příběhy se nedokazují důkazy, ale právě jen tím, jaké jsou, jak se dějí. To je jejich smysl, proto se mi nechce říkat pravá jména. Promiňte.“

„Podám vám kapesník.“

KOMENTÁŘ ZRŮDÍČEK: Autorka největšího literárního blábolu

Tajná kniha je proradná lhářka. Na hlavě má květináč s magnólií.

Zabte jí!

„Nechci psát.““

„Ale chcete.“

„Nevíte jak?“

„Říkáte, že každý příběh si žádá své. Myslím, že tenhle si žádá, abyste byla zlá.“

Terapeutka se usadí pohodlněji, opře se a celou dobu se mi upřeně dívá do očí, jako by přemýšlela, jestli mi může následující otázku položit.

„Umíte si představit, že by se to stalo vám? Že byste byla vdaná, měla milence a někdo by o tom napsal knihu?“

„Někdo? Kdybych se zapletla se spisovatelem, tak by mě určitě napadlo, že se to může stát. Kdybych to nechtěla, tak bych mu to hned na začátku zdůraznila. Dost lidí mi řeklo, že si nepřejí být v mých knihách. Tedy tam nejsou. Jenže on řekl pravý opak.“

„Ale stejně, představte si to. Třeba v brutálnější podobě. Ten člověk to vydá, navzdory tomu, že jste ho upozornila, že si to nepřejete.“

„Respektovala bych to. Možná by mi to nebylo příjemné,

ale já opravdu cítím právo autorů na svobodné psaní. Řekla bych si, že si za to můžu sama.“

„Jste si tím jistá?“

„Absolutně. Ze všeho nejvíc by mě zajímala kvalita knihy, tedy jestli já ji považuju za dobrou.“

„Stalo se vám někdy něco podobného?“

„Ano. Byla jsem pozvaná do talk show Jana Saudka a on tam na kameru a bez upozornění vyprávěl, jak jsem přišla k němu domů, vypila mu půlku slivovice a pak u něj spala.“

„Jaké to bylo?“

„Nic moc. Ale ne proto, že to vyprávěl. Já se celou dobu dělala, že si na konci něco přimyslí. Něco pikantního. Jsem přesvědčena, že se kochal mým zděšením a bavil se mojí hrůzou, že na kameru prohlásí, že jsme spolu něco měli, což nebyla pravda.“

„A kdyby to byla pravda?“

„Tak by to určitě řekl, tím si jsem jistá. Kdyby to byla pravda, tak bych to respektovala.“

„Co kdyby něco takového někdo udělal vašim dcerám? Byly by vdané, měly pletku a někdo by to zveřejnil.“

„Řekla bych jim, že člověk musí být zodpovědný za své chování.“

„Kdyby toto udělal jiný spisovatel a stalo se mu to, co vám – byl by odsuzován. Jak byste se na to dívala?“

„Zastávala bych se ho. Vždycky jsem se zastávala kontroverzních uměleckých počinů. Ne všech, jen těch, které mi připadaly podstatné.“

„Tak to je dobrá zpráva.“

„O čem?“

„O vás. Váš názor totiž opravdu zní, že takhle se psát může a má. Oznamuju vám to.“

V časopisu *Týden* vychází článek, který hodnotí Největšího Čecha z gruntu. Tentokrát nepíší jen o filmu, ale rovnou o něm. V podstatě z něj vyplývá, že Největší Čech je největší idiot, jakého kdy česká země nosila.

Ani desetina peněz se nevrátila producentům filmu Odcházení, jehož natočením si bývalý prezident splnil režisérský sen. Strana zelených, kterou Václav Havel dlouhodobě podporuje, loni vypadla z parlamentu a potácí se na hranici existence... Proč si velíkán českých dějin může přičíst tak málo praktických úspěchů?

Nebo:

... požívá autority morální, méně již politické a zejména té umělecké. Zájem o jeho literární a dramatické dílo má už dvacet let sestupnou křivku...

Nebo:

... V zahraničí je momentálně o Havlovy hry minimální zájem, také Odcházení (míněno jako divadelní hra) se dočkalo za nepřízně kritiky a vlažného zájmu publika jen několika uvedení.

A také:

... Filozofický svět Havlovy texty přechází mlčením, případně ostrou kritikou...

Naštěstí se tam také praví, že:

*... svým osobním příběhem, statečností a úspěšnou po-
revoluční cestou své země k demokracii může sloužit –
a skutečně slouží – jako symbol svobody.*

Ale stejně.

Bože, Přebože.

Myslím na něj k zbláznění a též na svůj národ, co si neváží
svých hrdinů. Volám Jeronýmovi.

„Četl to?“

„Nevím, nic neříkal. Ale chceme udělat za kancelář pro-
hlášení, že s tímto článkem nesouhlasíme,“ říká.

Nepřipadá mi jako dobrý nápad, aby kancelář udělala pro-
hlášení proti tomu článku. Je přece jasné, že jeho kancelář si
o něm nic takového nemyslí. Měl by tam napsat někdo jiný.
Mám tam napsat? To nejde, byli jsme vyrazeni, mohla bych
mu tím ublížit. Proč do *Týdne* nenapiše někdo významný?
Někdo z Výkvětu?

Doufám, že ho moje knížka těší na duši. I kdyby se na mě
naštval, uvidí z ní, jak moc ho mám ráda a jak moc si ho vážím.

Začínám šilet. Deset dní čekání. Nevolá. Žádná odezva, žádný
názor.

Jedu na kole na poštu. Zazvoní telefon. Jeroným. Beru to
s hrůzou. Dala bych krk za to, že půjde o velmi nepříjemný
vzkaz. Jinak by přece zavolał sám. Sevře se mi hrdlo. Vybíhám
před poštu na ulici.

„Mám pro tebe vzkaz od Největšího Čecha,“ slyším Jero-
nýma.

„Poslouchám,“ hlesnu a opírám se o kolo, abych neupadla.

„Mám ti vyřídit, že tvoje knížka je nejlepší součástí jeho terapie, a moc tě pozdravuje.“

Chvilí nechápu. Nepřeslechla jsem se? Nevěřím svým uším. A pak ve mně propukne jásos.

„Děkuju. Děkuju moc,“ opakuju dokola. „A jak je na tom?“

„Špatně se mu dýchá. Špatně se mu telefonuje.“

Usedám na kolo a jedu, jenže nevím kam, protože štěstím nevidím.

Dostala jsem historicky důležitou odpověď. Smím vědět, že Největší Čech je opravdu velký, velikánský muž.

„Vyložila jste si ten jeho vzkaz tak, že *Tajnou knihu* můžete vydat?“

„Můžu?! Můžu si vydávat, co chci.“

„To jistě, ale...“

„Copak jsem se měla ptát na dovolení?“

„On si to možná myslel.“

„A možná ne. Už se to nikdy nedozvím. Ale po tom telefonátu jsem si říkala, že kdybych se zeptala, myslel by si jedinou věc – že nejsem suverénní spisovatelka. Autor přece ví, co může vydat a co ne. Za čím si stojí. Měla jsem mu usnadnit, aby řekl NE? Tak jak byl zvyklý? A co když NE říct nechtěl? Co když ANO říct nemohl. Nabyla jsem dojmu, že se musíme domluvit nějak mimoslovně. To nám šlo. A jsem naprosto přesvědčená, že jsme si porozuměli i v tomhle případě.“

„Je pravděpodobné, že chtěl, abyste mu s tím NE pomohla.“

„Tyhle hry nehraju. Vzkázal, co vzkázal. Co byste si myslela vy?“

„Že se mu ta knížka moc líbí.“

„To samé jsem si myslela já. A že mi dává najevo, že to osatní je na mně.“

Z recenze v *Právu* od Věry Míškové:

Z filmu zbyla povadlá komunální satira, v níž jistou ironií, respektive sebeironií jen nejasně tušíme a silně převládají stesky na všechno a na všechny.

Jedu se na jeho film znovu podívat. Nikoli s Výkvětem, ale s obyčejnými lidmi do kina Světozor. Publikum působí příjemně, měl by radost. Vedle mě sedí slečna v culíčkách, v uličce má koloběžku, o kus dál dvě svěží babky a pak mladík, co drží za ruku zrzavou slečnu...

Vnímám film jinak. Utvrzuju se v dojmu, že jde o milou, nefilmovou raritu s vadami na kráse. Ale také si uvědomuju, že ten film přesto, že je určitým druhem zpovědi, je v něčem neupřímný. Co to je? Má v sobě jakousi selankovitost. Rukopis buržoazního chlapečka? Nevím.

Večer mu prostě volám. Bere to a mluví, jako by mu v životě nic nebylo. Vyprávím mu o svém zážitku v kině Světozor a chci ho potěšit, takže své pochybnosti vynechávám. Mám dojem, že nechce, abych dělala rozbor jeho filmu, že zaboha nechce slyšet, jestli se mi třeba něco nelíbilo. Jednou mu svůj názor povím z očí do očí, v žádném éteru.

Napjatě naslouchá popisu copaté slečny i tomu, jak se lidé smáli.

Po chvíli odvádí řeč k *Tajné knize*. Vážně se mu moc líbí. Teď mám zas radost já. Dva sebestřední autoři na drátě. Říká, že mu zbývá osm stránek do konce.

„Třeba ta jeho výzva, abyste o něm začala psát, pocházela právě z jeho sebestřednosti.“

„To nepochybně. A co má být?“

„Jen jsem chtěla vědět, jestli si to uvědomujete. Na někoho, kdo působí tak nejistě, máte velmi jasné názory.“

„To je můj rozpor. Mimochodem, v tom jsme si byli my dva trochu podobní... O tu knihu si řekl z touhy po uznání, jehož nedostatkem tolik trpěl. Ale i já jsem ješitná. Dokonce bych řekla, že mám v sobě kus mužské ješitnosti. Samozřejmě jsem toužila ten příběh napsat. Byl to nepopsatelný pocit, kterému může porozumět jen ten, kdo ho zažil. Vlastně chápu, že novináři byli naprosto mimo. Dnešní novináři razí takzvanou normálnost. Celý svět zachvátila normálnost, cokoliv jiného, neřkuli mimořádného, neobvyklého ubijí svou blbostí, dělají, co mohou, aby to narvali do rozměrů šedé průměrnosti. Museli napsat, že mi jde o peníze, o slávu nebo o to, abych ho rozvedla. Protože tak je to přece normální, ničemu jinému nejsou schopni porozumět. V naší zemi probíhá druhá normalizace, tentokrát mnohem záluďnější. Každý se může projevit po svém, přesto všude řádí dobrovolná průměrnost, na kterou brzy doplatíme. Lidé už zase nejraději jezdí na chalupy, přestávají se zajímat o politiku, přestávají si dělat na věci vlastní názor. Proč taky, když vše, co vybočuje, se okamžitě trestá. Největší Čech mi dal právo k napsání *Tajné knihy* z touhy po nesmrtelnosti, kterou přitom má zajištěnu jako nikdo jiný z této země. Ale jemu to nestačilo. Z lásky k němu, z lásky k psaní a z lásky ke své autorské pyšce jsem se rozhodla

pro jeho nesmrtelnost udělat, co umím. K jeho radosti, což nesmím říkat, protože mě za to zase zlyncují.“

„Psala jsem o něm už dřív. Třeba fejeton do *Divadelních novin* z roku 2005, který jsem pak vydala i ve své sbírce povídek *V pění*. Když jsem si to zpětně uvědomila, z legrace jsem mu fejeton poslala po Jeronýmovi, píšu o tom v *Tajné knize*, jenže šifrovaně. Přečtu vám ho.

NEJENOM O TRIČKU MÉHO PREZIDENTA.

Ne že by to souviselo s divadlem, ale miluji Václava Havla, platonicky, nekriticky, dálkově a dlouhodobě. Živého (jak říkají mé děti) jsem ho však viděla jen dvakrát. Poprvé někdy v roce 83, kdy jsem vedle něj stála v hloučku lidí před Branickým divadlem a čekala, až začne představení Bolka Polívky Šašek a královna. Měl na sobě tričko s obrázkem, ale neuvědomuji si s jakým. Podruhé jsem ho živého viděla až letos v kině MAT na projekci dokumentárního filmu režisérky Heleny Třeštíkové o Pavlu Tigridovi. Měl na sobě tričko s obrázkem, ale neuvědomuji si s jakým. Jsem si však téměř jistá, že s jiným než v Braníku, určitě to ale nevím. Určitě vím, že obrázky na tričku pana prezidenta jsou důležité. Někdo by se měl zabývat jejich průzkumem, protože takové bádání by jednou mělo nesmírnou historickou hodnotu. Uchovalo by pro budoucí pokolení doklad o tom, že se kdysi vyskytoval politik s vtípem a klukovským úsměvem. Jinak se obávám, že toto vše bude zapomenuto.

Václava Havla miluji také kvůli sobě (každá láska je přece sobecká). Jeho životní osud mi totiž dodává na-

ději. Václav Havel je pro mě Donem Quijotem, který svůj boj s větrnými mlýny vyhrál. Říkám o něm (tiše a doma či do Divadelních novin), že byl vlastně nadbytečně dobrý prezident, že někoho takového ten úřad není hoden. Až Václav Klaus napíše hru (což při jeho vrozené soutěživosti nemusí dlouho trvat), polepším se a můj článek bude mít méně srdeční úvod (ani ten však nebude souviset s divadlem)...“

„Poslyšte, to je dost zajímavý...“

„Pořád vám říkám, že ten příběh celej spadl z nebe rovnou do mé náruče.“

„Můžete číst dál?“

„Když jsem byla ještě na gymnáziu, zhltna jsem vždy desátý opis strojopisu Havlovy hry jedním dechem. Inscenovala jsem si jej v hlavě a byla jsem nadšená. Moje režie používala ty nejprostší prostředky, trochu se podobaly rozhlasové hře na jevišti, kdy divák viděl odhalené mikrofony i kávu herců se lžičkou, která nesmí ani cinknout. V hlavě jsem si uváděla Havlovy hry tak, aby vyniklo jejich lešení, aby vyzněla jejich konstrukce. A tak jsem šla na představení do Stavovského divadla plna nadějí, že Pokoušení z mé hlavy vystoupí na prkna, která znamenají svět stejně, jak jsem si ho tam vymyslela. A tak jsem byla šokována...“

Skáču v textu.

„Marowitz záměrně odmítl inscenovat Pokoušení jako dokument o komunismu, jako historickou hru. Marowitzovo pojetí je možná jednou z možností, jak tuto

hru vyrvat ze socialismu (a tedy uchovat). Bohužel nikdy předtím jsem si neuvědomila, jak obtížným se může toto snažení jevit. Ta inscenace někde skřípe, ale kde?

Když mi volali z Divadelních novin, ptali se, jestli chci jít na první premiéru, na které bude autor osobně, či až na druhou, kam už nejspíš nedorazí. Zvolila jsem představení s účastí autora. Umníla jsem si totiž, že tentokrát mi obrázek na tričku neunikne. Jenomže Václav Havel oнемocněl. A tak mě při Pokoušení napadlo, že zdravotní stav autora je v tomto případě podstatnější než zdravotní stav jeho hry.

„Blázen tady nejsem já, ale ten příběh, nezdá se vám?“ vzhlednu a má terapeutka kývne.

„Měla jste od něj nějakou reakci?“

„Jeroným mi napsal, že Největší Čech byl po přečtení toho textu hodně dojatý. Budu to pořád opakovat, i když mi nikdo nevěří: Toužil, abych o něm tu knihu napsala. Jenže se bál. Asi měl čeho. Já... Nechtěla jsem, aby se bál. Nechtěla jsem se dívat na strach národního hrdiny. Tak jsem to udělala. Nemohla jsem jinak. Věci do sebe zapadaly, jako by je řídil někdo vyšší. Tím myslím Pánbůh, poser se, Zrůdičko.“

„Kdo je to Zrůdička?“

„Vy neznáte komentáře Zrůdičky z *Plesku*?“

„Myslíte z *Blesku*?“

Terapeutka by ještě něco řekla, ale čas určený pro naše povídání uplynul.

Teprve cestou domů si vzpomenu, že onen fejeton jistá dramaturgyně z jednoho pražského divadla odnesla Největšímu

Čechovi. Dozvěděla jsem se od ní, že se mu prý nesmírně líbil. Což mě překvapilo. Protože tu inscenaci *Pokoušení* zas tak moc nechválím.

Buď byl úžasně velkorysý, nebo...

Nebo jeho radost z toho, že píšu, jak ho miluju, převážila kritické připomínky.

Každopádně mě teď po letech napadá, že si to mohl pamatovat.

Měl totiž skvělou paměť.

Možná kdesi tam v roce 2005 ve skutečnosti začal náš vztah.

V Lucerně slintají čeští lvi. Výkvět v Lucerně je mimořádně nastrojen. Zrůdička následně jejich róby sprdne. Čím víc diamantů, tím víc Zrůdička tleská. Plete si vkus a luxus. Touží po diamantech. Nebo po lásce.

Kdepak tuhle Zrůdičku asi našli?

Udělali konkurz na největší českou zrůdičku a vyhrála tahle.

Moje Mladší dcera, ano, Berenika, se jde taky nechat poslintat. Doprovází svého chlapce Kolumba, který předává jednoho lva. Kolumba obléká jistá módní značka. Berenika se před pár dny účastnila výběru jeho večerního ohozu. „Zdali-pak s vámi půjde tato slečna,“ zajímali se. Kolumbus jim prozradil, že ano. A tak se moje Mladší dcera ocitla v péči stylistů, což jí vůbec nebylo proti mysli. Bavilo ji to.

Jenže nic není zadarmo. Za to, že je oblékli, módní firma žádá, aby se spolu na Českých lvech vyfotografovali. Vyšlou za nimi do Lucerny fotografku.

Během slavnostního večera se však všichni vzájemně ztratí, opijou, všechno popletou a s fotografkou se nesejdou.

„Nevadí,“ praví paní z módní firmy. „Nafotíme předávání lvů u nás v show roomu.“

Za dva dny postaví znovu vyfiknutého Kolumba s mojí dcerou v show roomu před fotografií Lucerny a slintajících lvů. Pořídí několik snímků, které odešlou do Itálie jako důkaz, že jejich oděvy jsou tam, kde mají být.

A mě neodbytně napadá: „Byla vůbec válka v Iráku?“

* * *

Recenze, rozhovory, recenze. Plakát na *Odcházení* na mě kouká na každém rohu. Největší Čech zaplavil Prahu. Je v tom nevinně. Podal prstíček, a čert si vzal celou ruku. Ovšem on si později bude myslet, že já jsem si „kampaň“ k *Tajné knize* objednala. Pokud si to tedy skutečně myslel. Také plakát vznikl přesně podle jeho režie, a je proto trochu přeplácaný, trochu křiklavý, trochu kýčovitý. Nikdo mu zkrátka v ničem neodmlouval.

Jako by se osmělovali, recenze jsou horší a horší. Největší Čech se rázem změnil z uctívaného idolu ve fackovacího panáka.

Někde však o něm píšou dobře. Jenže špatně dobře. Píšou o něm v předklonu.

Mluvím s Jeronýmem a pochopím, že Největší Čech má z vlezdoprdeložních recenzí radost. Oslepl? Zestárl? Zblbnul? Neumí prohrávat? Nebo jsem si čehosi podstatného ve své zamílovanosti nevyšimla?

* * *

Myslel, že dostane Oscara. Mířil vždycky nejvýš, kam to jde. A pokaždé mu to vyšlo.

„Zase nad tím vším zvítězím, slíbil mi jednou. Ale nedodržel to,“ hlesnu.

„Říkala jste, že v době, kdy jste ho znala, byl nejopuštěnější člověkem na světě. Teď říkáte, že před *Odcházením* byl uctívaný idol. Neodporuje si to?“

„Jeho život se skládal ze samých protikladů. Byl uctíván Výkvětem. Výkvět se projevuje, píše do novin, těší se veřejnému uznání, hojně navštěvuje společenské akce, nechá se fotografovat. Je zkrátka vidět. Ale tvoří ho nepatrná hrstka lidí. Jsou to ti výluční, výjimeční, nebo se za ně aspoň považují, určují, co je dobré a co ne, píšou petice, vzájemně se ujišťují o své mimořádnosti. Mívala jsem ty lidi ráda, patřila jsem k nim. Pokaždé, když jsem třeba nevěděla, jak se mám v nějaké politické věci zorientovat, přečetla jsem si, co prohlašuje Výkvět, který mluví vždy jednohlasně, takže jsem začala říkat to samé. Někdy to bylo z lenosti nebo z nemožnosti zjišťovat, jak se věci mají. Výkvět je trochu sekta, nepustí si mezi sebe každého, se mnou měli docela problém. Jsou to lidé, které je slyšet, proto vznikl dojem, že Největší Čech je uctíván. Jimi ano, v jejich společnosti požíval opravdu úcty jako bůh. Ale bylo v tom cosi nezdravého, ti lidé si ho žárlivě střežili pro sebe, trumfovali se, komu se Největší Čech věnuje víc, každý z nich si ho uzurpoval pro sebe a děsil se představy, že by ho měl někomu půjčit, někoho k němu pustit, někoho s ním nechat mluvit. Mimochodem to byl důvod, proč já jsem ho dřív osobně neznala, přestože dost lidí z Výkvětu bylo mými kamarády, a nepůjčili mi ho. Zní to legračně, ale přesně tak to bylo. V jiné zemi by to nejspíš bylo nesdělitelné. Možná i v jiném městě. Možná i v jiném Výkvětu.

Odjíždím do Paříže, kde se uvolnil pokoj mé Starší dcery, vlastně si vyměňujeme bydlení. Rozárka bude v Praze točit hraný film pro Českou televizi, já v Paříži psát. Vždycky jsem snila o tom, že odjedu psát na delší dobu do ciziny, že tam nebudu jako turistka, ale zavřu se sama do sebe a nechám se ovívat jiným krajem, jiným mravem, jinými lidmi. Ale nepředstavovala jsem si,

že tam přijedu učinit zásadní rozhodnutí tak rozháraná, nejistá a rozhodnutí neschopná.

Každý den chodím po Montmartru nahoru a dolů. Dívám se na francouzské muže. Jsou jiní. Šmrncovní, galantní, usměvaví. Fotografuju je. Žádnou Eiffelovku, jen chlapy. Pózují, mávají, ale nic dalšího z mého fotografování nevyvozují. Jsou k zulíbání, ale nelíbám je. Možná to začalo právě tady. Ani trochu se mi nechce líbat žádné muže. Ani šmrncovní, ani galantní, ani usměvavé. Prostě žádné.

Mám celý byt pro sebe, spolubydlící mé Starší dcery odjela také. Každý večer si tak mohu stoupnout na balkónek na špičce trojúhelníkového pokoje, široce rozevřít náruč a plout Paříží.

Vydat, nebo ne?

Kdo mi s tím pomůže?

Největší Čech?

Nejméně na sto stránkách textu, který četl, se na to tážu.

Pořád se na to tážu, jsem z toho nemocná.

Podé mnou křičí Francouzi, drandí na kolech, sviští na motorkách, pijou víno. Já jsem cizinka. Cizinka všude. Tadyv, tadyven.

Usednu na balkón a lakuju si nehty na červeno. Předsevzala jsem si, že se to naučím, než mi bude padesát. Je to těžká práce, vždycky přetáhnu. Úplně nejtěžší je pak nic nedělat, čekat, až lak zaschne, ničeho se nedotknout. Vydat, nevydat. Čekat, nečekat. Mávám rukama, asi vzlétnu. Nebo se rozhodnu.

Červené nehty jsou krásné.

„Váš názor byl přece od začátku jasný. Proč jste si ho pořád zpochybňovala a trápila se?“

„Trápit já se umím dobře. Přála jsem si, aby *Tajná kniha* existovala ve vzduchoprázdnu. Jako by kolem ní nebyl svět,

jako by nebylo žádné Česko, žádný Výkvět, žádný tisk. Jako by neexistovalo posuzování a odsuzování. Jako by se směl vyprávět příběh, který se mohl stát komukoliv a kdykoliv, jako by se směl vyprávět příběh lásky a basta.“

Červený lak oprýskává. Moje ruce vypadají jako ruce cuchty. Nechám to tak. Hledám odpověď. Pod Eiffelkou nebyla.

Tak chodím po Praze a kladu otázku spřízněným duším. Nejlépe těm, které nic nevědí. Kladu ji stupňovitě.

Patricii: „Chodím se ženatým mužem a napsala jsem o tom knížku. Myslíš, že jsem svině, když ji vydám?“

„Ne. Proč bys měla krýt ženatého chlapa?“

„Je to významný člověk.“

„Tak nemá zahejbat. A pak – napsala jsi čtrnáct knih. Ženatými chlapy se to tam jen hemží. Významný lidi jsou víc než jiní!“

Povím jí, kdo to je.

Vytřeští oči a chvíli ze sebe nedokáže vypravit ani slovo.

„Ty jo, tak to nevím.“

Když Patricie neví, popadne kyvadélko, které nosí stále při sobě.

„Vidíš?“ praví tajemně.

Nevidím nic, kyvadélko se nekýve.

„To znamená ano. Mám o tebe strach.“

„Tak to jsme dvě.“

Kladu svou otázku Jožkovi. Ten mě ovšem hned přeruší.

„To je Největší Čech, ne?“

„Jak to víš?“ divím se.

„Všichni to vědí.“

Přesto se ho zeptám.

Přemýšlí.

„Víš, já si myslím, že komorníci a milenky nemají vydávat knihy.“

Projede mnou krystalická hrůza. Má pravdu. Je to hnusný. Co jsem to za člověka?

Šinu se domů parkem, kroksunkrok. Chybí mi barvy, červené nehty, Sacré-Coeur. Schopnost se rozhodnout. Jsem bez síly. Jsem nemocná. Nechci mít tu knihu zavřenou v počítači, bolí mě tam. Je mi, jako by mi pouštěli žilou.

Necítím se být ani komornice, ani milenka. Nejsem služebná, která se pod vlivem setkání s významným mužem stane spisovatelkou a tajně si píše deníček. Spisovatelkou jsem byla už předtím, než jsem Největšího Čecha potkala.

Co mám dělat? Kdo mi poradí? Kdo to rozhodne? Kdo mi řekne, smíš to vydat? Kdo mi vystaví povolení? Sejme ze mě zodpovědnost?

Jenom já, Přebože.

Nejím, nespím a neumím si nalakovat nehty. Neumím se rozhodnout. Neumím už ani chodit. Pořád dokola se ptám sama sebe, co mám dělat, a pořád dokola narážím na to, že nevím. Ne, to není přesné. Vím. Jenže mám strach. Potřebuju pomoc. Pomóóó!

Copak na světě neexistuje člověk, který by mi odpověděl? Je to Největší Čech? Ne. Navíc má stále možnost se vyjádřit. Stále čekám, jestli se nezeptá, jaké mám s knihou úmysly. Jestli ji nedá přečíst Jeronýmovi, aby to rozhodl. Jestli se s někým neporadí. Odpověď z něj páčít nebudu. Není možné, aby z textu nepochopil, že to chci vydat. Je to hrdina a velký muž. Na rozdíl ode mě není srab. Ale on mi přece nemůže říct ano. Proto jsem mu dala možnost, aby řekl ne.

Už to mám! Celá nadskočím radostí. Významný spisova-

tel! Odpoví mi můj kamarád Významný spisovatel. Ten ví něco o morálce! Byl disident a dobře zná mě i moje knihy. Volám mu.

„Mám literární problém.“

„Přijď do Peny, proberem to.“

Za dva dny se scházíme ve věži Klementina, v kruhové místnosti, kde se musí skvěle psát anebo taky ne, protože je krásná až moc. Cestou tam sama sebe upozorňuju, že odpověď Významného spisovatele je naprosto jasná. Bude znít ne. Zním jeho opatrnost. Přepatrnost.

Vzpomenu si také, jak mi jednou zavolali z *Elle*, že mě chtějí vyfotografovat s kamarádkou, se kterou chodím probírat život po kavárnách. Zeptala jsem se, jestli to může být i kamarád. Řekli, že ano, a já se fotografovala s Významným spisovatelem. Měl radost, ovšem zásadně protestoval proti tomu, aby nás fotili, jak sedíme na posteli, s tím, že je to nevhodné.

Teď usedám ve věži naproti Významnému spisovateli, jsme tu jen my dva a střechy historických budov, právě to místo na zásadní otázku.

Významný spisovatel se na mě usmívá.

I jemu kladu svoji otázku stupňovitě, jako bych ji svlékala.

„Zamilovala jsem se do jednoho muže a napsala o tom knížku. Myslíš, že ji můžu vydat?“

„Ano, na to máš právo.“

„Ten člověk je ženatý.“

„I na to má autor právo.“

„Je známý.“

„I na to má autor právo. A navíc, jsi skvělá žena a skvělá spisovatelka. Každý muž, který se ocitne v tvé knize, by na to měl být hrdý.“

„Dobře. Řeknu ti, kdo to je.“

Vyslovím jméno nejnámějšího muže této země.

Významný spisovatel se rozesměje.

„To je skvělá zpráva! Mám radost. Tím spíš to vydej.“

Nechápavě na něj koukám.

„Nechceš si tu knížku přečíst?“

„Nemusím ji číst. Jsem si tím jist. Zním tvoje knížky.“

Je to opravdu ten Významný spisovatel, kterého znám?

Ano. Je to on. Neroste do země, ale vzhůru.

Všechno ze mě padá, jsem šťastná, svobodná, volná. Jdu domů a vznáším se.

Dostala jsem povolení! S razítkem. Smím. Řekl to můj literární tatínek.

Najednou dokážu i zavolat Největšímu Čechovi.

Volám mu uprostřed ulice a dívám se na Vltavu, což mě uklidňuje. Hned to vezme a radostně mě zdraví. Tak ráda ho slyším! Tak ráda, že zas neumím nic říct. Náš vztah byl vždycky plný červenání, ostychu, nerovnosti. Nikdy jsme se nenaučili spolu normálně mluvit, a už vůbec ne v telefonu. Domlouvali jsme se naší vlastní posunkovou řečí. Rozuměli jsme si.

Teď si však chci jen a jen povídat a chci si to užít. Povídat o něm, o jeho zdraví, o tom, jak snáší všechny ty recenze, o nás – ne, to vlastně ne. Chci si povídat jen tak. Jsem lehká a je mi závatně.

„Pojeďu do lázní,“ říká.

„A jak se máš?“

„Je mi špatně. Spadl jsem ošklivě v koupelně. Kromě všech zdravotních potíží jsem si ještě zlomil žebro. Můj film neberou na žádné zahraniční festivaly. Prý je tam moc slov. Dívám se hodně na filmy v televizi. Je v nich moc slov. Nerozumím.“

Chtěla bych mu konečně říct všechno, co si o jeho filmu myslím, důkladně, pomalu a otevřeně. Chtěla bych mu vypovědět i všechno ostatní, nadechuju se, odhodlávám... ale nejde to, strašidlo telefon se mezi námi šklebí. Jako by to vyčítal, říká, že příští týden přijede na chvíli do Prahy a že půj-

deme do hospůdky a budem si o všem povídat, o mé knížce, o jeho filmu, že se na to těší.

„A zlý pryč,“ loučí se citací z *Tajné knihy*.

Tak se také těším. V hospůdce půjde všechno líp.

Když dojdu domů, *Tajnou knihu* hned pošlu Významnému spisovateli e-mailem.

Znám jeho zvědavost a myslím, že mu to udělá radost, i když říkal, že ji číst nemusí, že to nemůže na jeho názoru nic změnit.

Příští týden se Největší Čech neozývá. Z tisku se dozvídám, že v Praze byl. Šel na premiéru divadelního představení. Je to zvláštní, ale chápu. Chápu vše, hlavně ať je šťastný, zdravý. Je šťastný? Vím o tom své.

Dívám se pozorně na fotky a tleskám mu.

Paparazziové na něj čekali u zadního východu z divadla. A dočkali se. Sotva dveře pootevřel, spustila se na něj smršť blesků. Největší Čech udělal z dlaní foťáček a oplácel jim útok, také je fotil, cvaky cvak, hrál si. Na fotografiích vidím, jak nádherně se při tom bavil. Vystřelil si ze všech se svým půvabným humorem. Jako by vzkázal: „Trhněte si všichni nohou!“

Je už silný, všechno zvládá.

Zdá se mi, že zlověstný stín z jeho obličeje odešel. Skoro.

Už o něj nemám strach. Skoro.

Nejspíš bych se měla zlobit, že se neozval. Jenže se vůbec nezlobím.

Nepovažuje za nutné si o mé knížce povídat. Nepovažuje za nutné mi ji schvalovat. A nejspíš dal slib, cítím to v kostech.

Píšu mu dopis, který neodešlu. Protože kam? K němu domů? Do kanceláře? Není to zvláštní – Největší Čech, a nedá se mu poslat dopis, o kterém by nikdo nevěděl.

Píšu ho stejně. Doufám, že mu ho brzy předám osobně.

Je toho moc, co bych ti ráda řekla, a dobře vím, že tvoje síly jsou omezené. Pokusím se tedy být co nejvíc stručná:

Za prvé – miluju tě.

Za další – moje roční setkávání s tebou bylo pro mě zázračné.

Jak víš, všechno jsem si zapisovala. Poprvé v životě se mi přihodilo, že psaní bylo silnější než já. Asi nejsem pravá spisovatelka, protože tohle jsem nikdy nezažila. Až s tebou.

A možná jsem se pravou spisovatelkou stala. Díky tobě. Protože mi ta knížka splynula s láskou k tobě.

Jestli budu hodně dotírat, tak z tebe to ne vyrazím. Neríkáš NE rád. Ale já bych tak chtěla slyšet ANO. Abych mohla být za hodnou holku. Nemít zodpovědnost. Dáváš mi najevo, že tu zodpovědnost ze mě ne sejmeš. Děkuju ti za to.

Chci ti říct, že tu knihu miluju. Mnohonásobně umocnila všechno, co bylo mezi námi, v ní jsem to mohla prožít znovu a znovu. Přesto miluju víc tebe než ji a byla bych ráda, abys to věděl.

Jsem ve věku, kdy už žena nemůže otěhotnět. Možná jsem otěhotněla tou knížkou. Beru tu knížku jako naše dítě.

Může se to dítě narodit? Mám se ptát? Proč se ptám? Všechny tyhle otázky jsem ti chtěla položit, ale ty ses neozval. Neumožňuješ mi, abych se zeptala. Třeba nechceš, abych se zeptala. Třeba je právě to tvoje odpověď.

Sbírám sílu, abych zavřela oči a skočila. Chovala se jako primitiv z Altamiry, zobrazovala jednoduše, prostě a aniž bych věděla proč. Z nutnosti.

Ještě počkám. Prostím tě, jestli se mylím, dej mi vědět.

Už se těším, až se uvidíme.

Přichází e-mail od Významného spisovatele:

Tak jsem to přečetl, je tam hodně pěkných míst a jemných a přesných pozorování o Největším Čechovi, jsi odzbrojujícím způsobem upřímná. Vůbec mi nevadí, že v knize zmiňuješ ještě jednu lásku, na tom není nic divného ani špinavého. Moc hezky píšeš o dcerách. Máš tam skvělé postřehy o lidech, o době, o světě a nejvíc o sobě. Vydala ses tam cele světu. Víím, že Ti na té knížce strašně moc záleží, ale jak jsem ji četl, narůstal ve mně pocit, že bys ji měla nechat „odležet“, a pak znovu zvážít, jestli Největšímu Čechovi zveřejněním neublížíš (tedy ani ne tak tím textem jako tím, co by se kolem něho sběhlo), a sobě tímtež taky, protože bys se i s ním předhodila bulváru, který by si zgustl. Rozhodnutí je samozřejmě na Tobě, ale myslím, že bys přece jen měla zjistit jeho názor na knížku, a to prostřednictvím někoho třetího (nějakého Jeronýma, který by tlumočil přesnou otázku, zda je pro anebo proti), chápu, že by mu bylo žinantní dělat Ti cenzora a říkat, že ne anebo že by mělo být něco napsáno jinak. Pokud se rozhodneš knížku zveřejnit, pak Tě (myslím

*i za něho) snažně prosím, abys totálně zrušila tu pře-
zdívku Největší Čech, nutí se dojem, jako bys chtěla
neustále připomínat, že se k Tobě sklonil ten největší.
(To by Tě nebylo hodno.) Nahradil bych to napoprvé
slovem Velký a hned potom už jenom zkratkou V. (jako
Josef K. u Kafky) a v textu bych to Velký Čech neopa-
koval víckrát než dvakrát či třikrát). Jistě ten text je
zatím neredigovaný, ale zase: pokud by ses rozhodla jej
publikovat, krat' ho a ztlum emfázi!, takové ty výroky
jako: i když je nesmrtelnej, pohádková bytost, bájný
skřítek a tak podobně. Jsem toho názoru, že když se
nezná míra, namísto zesílení účinku se zeslabuje. Měl
bych ještě víc nápadů, jenže tím Tě nebudu unavovat,
protože základní otázka je, jestli vůbec ano nebo ne.
Protože tohle jsou jen drobná vylepšení.*

*Závěrem něco k Tobě. Má ta knížka dojímala vzhledem
k Tobě. Chci Ti říct, že jsi vynikající česká spisovatelka,
navíc krásná, zajímavá holka, a že se nenáležitě pod-
ceňuješ, každý chlap (včetně těch velkých i těch malých
Čechů) by měl být šťastný, že mu věnuješ pozornost,
natož lásku, a ne naopak, jak to z Tvé knížky plyne
a jak Tě taky znám.*

*Nezlob se, že Ti jen píšu, ale myslel jsem, že budeš
čekat na to, co Ti řeknu, a teď několik dní nebudu mít
čas, pak se samozřejmě můžeme sejít a popovídat si.*

* * *

Tehdy to přišlo poprvé. Záchvat. Čálp, co je keřán, ítibopurk,
co je nekonečné eřoh.

Volám Jeronýmovi.

Před časem mi řekl, že kdybych něco potřebovala – coko-

liv – nebo kdybych měla nějaký problém – jakýkoliv – můžu mu to říct a on mi pomůže.

„Neruším tě někde?“

„Jedu na natáčení.“

Vím, že Jeroným píše scénáře k dokumentárnímu filmu o Největším Čechovi. První díl už je hotov, viděla jsem ho. Ten dokument je poněkud bezvýrazný, stejně jako jeho autor. Poněkud moc v pozoru před majestátem Největšího Čecha. Jako jeho autor. Ale každý si z něj přece musí něco urvat pro sebe. Každý, kdo to má dovolené?

Spustím.

„Píšu knihu,“ říkám.

Na tom mu nepřipadá nic překvapivého.

Po pár větách se ovšem nezadržitelně rozvzlykám.

Mluvím a pláču, mluvím a pláču. Už to tak zůstane? Jeronýmovi se za to omlouvám.

„Víš o té knížce?“

„Ne. Ale pochopil jsem, žes mu ji poslala.“

„Ano.“

Chvilí poslouchá zurčení mého breku.

„Děje se něco?“ ptá se starostlivě.

„Chci ji vydat.“

„Hm...“

„Co si o tom myslíš?“

„Nevím.“

„Je to deník. O něm.“

„Takových deníků bych já mohl napsat!“

Ta věta mě poněkud zarazí.

„Promiň, ale to není to samé.“

„Jako zaměstnanec jeho kanceláře ti musím říct, že ti to nedoporučuju.“

„Já vím.“

Mlčíme.

„Jeronýme, jsem úplně zoufalá. Toužím ji vydat. Chápeš?“

„Ne. Ale budu tě mít rád, i když to uděláš.“

Tak pravil Jeroným cestou na natáčení dokumentárního filmu o Největším Čechovi, jehož je autorem.

Významnému spisovateli odpovídám:

Moc děkuju za to, žes to přečetl, i za odpověď. I když je to, jako bych slyšela mluvit jiného muže než v Penu. Čemuž vůbec nerozumím. Ale já ničemu nerozumím. Já jen vím, že toužím vydávat knihy. Že kdybych potkala kopáče a takhle se do něj zamilovala, tak o tom také napíšu. A že mě to všechno strašně bolí. A že mi nikdo, vůbec nikdo neporadí. Bylo to tak hezké, jak jsi ze mě sňal tíhu té odpovědi. Když jsem šla z Penu, bylo mi, jako bych měla křídla. Na druhou stranu jsem si ovšem říkala, že možná není správné, že jsi ze mě sňal povinnost odpovědět si sama. Protože si sama odpovědět musím.

Ta knížka bude stárnout, nenamlouvám si, že knížky nestárnou. Věci jsou platné teď a tady. Tím nechci říct, že ji vydám. Já fakt nevím. A fakt se trápím. O sebe strach nemám. I když z tvého dopisu vyplývá, že bych měla. Že se může stát, že budu za trapnou chudinku, co se zabouchla. Ale myslím, že tohle je mi jedno.

A taky si kladu velkou otázku, zda má o mé knize rozhodovat to, že existuje nějaký bulvár. Zda se ho mám bát. Zda se nemám prostě chovat svobodně a tak, jako by žádný bulvár neexistoval.

Myslím, že odpověď na to, jestli to mohu či nemohu vydat, spočívá pouze v tom, jestli je ta kniha dobrá.

Ona jediná by byla tou odpovědí. Jenže ani to nevím a ani to nikdo neposoudí. Mám spíš pocit, že tobě se ani moc nelíbí. Víš, já jsem si vědoma, že není úměrná. Že je v ní všeho víc, než by mělo. Ale to jsem já. I s tou mojí trapnou nejistotou. Ale možná píšu právě kvůli ní. Je ve všech mých knihách.

Nesouhlasím s tebou, že otázku vydání má posoudit Jeroným. Ale volala jsem mu. A uvědomila jsem si, že to vůbec není jeho věc. Je placeným zaměstnancem kanceláře. Má být prezidentštější než prezident, a taky byl. Ale řekl mi, že mě bude mít rád, i když to vydám. A taky že on takových deníků mohl napsat. Jenže – abys viděl, že s mojí sebejistotou to není tak špatné – nemyslím si, že je to to samé.

Nevím, jestli si nechci opakovat, že tu odpověď jsi mi dal v Penu. Když jsi nečetl. Když jsi ještě tolik nepřemýšlel. Ale já nevím nic. Jsem opravdu blízka tomu se zbláznit.

Já mám vážně skoro dojem, že jsem hovořila se dvěma muži. Vím, že z tebe mluví pocit zodpovědnosti za mě, strach o mě i o něj. To zas dojíká mě.

Pokud jde o ty literární připomínky, s některými souhlasím, ale rozhodně nezměním Největšího Čecha. Myslím, že to vyznívá i ironicky i legračně i směšně i nemístně i vážně... přesně tak, jak jsem chtěla. Je to taková schválnost.

No. Drž mi palce, ať už se rozhodnu jakkoliv.

Nevím, co udělám, co mám dělat.

Ale za všechno ti moc děkuju.

* * *

První slovo platí, druhý leze z gatí, opakuju si, ale dobře mi není.

Přichází další e-mail:

S tím Jeronýmem jsi mě nepochopila, já jsem myslel jen to, že by si to měl Největší Čech přečíst a po nějakém Jeronýmovi Ti poslat svůj názor (třeba v zalepené obálce). Ale to není podstatné, podstatné je, aby si to přečetl. Pokud nebude namítat, já budu moc rád. Toho Největšího Čecha si ještě nech projít hlavou, opravdu je ho tam nadměrně, a i kdyby v tom byla ironie, tak po chvíli to působí strojeně. Knížka se mi líbila velice, ne že se mi nelíbila, i ten úsečný styl mě nadchl, jenže já nejsem asi průměrný čtenář, ten v tom bude hledat spíš senzaci. Jediné, co můj postoj ovlivnilo ve srovnání s tím, co jsem říkal v Penu, byla obava, aby to nějak nezasáhlo Největšího Čecha, to, že tam jsou některá místa, která by se dala napsat méně pateticky, to je jen připomínka, kterou klidně hod' za hlavu. V tom, jestli vydat nebo nevydat, Ti nikdo poradit nemůže, můžeš to rozhodnout jedine Ty sama. Opakuju, že knížka je napsaná výborně, což jsem Ti v Penu ještě říct nemohl, když jsem ji nečetl. Knížky stárnou, ale dobré knížky zase snesou pár týdnů odkladu. Jde tu opravdu jen o Největšího Čecha, přece to musíš cítit taky.

Posílám Ti přátelskou pusu.

Významnému spisovateli odpovídám:

Neboj, nebudu ti psát každý den... jsem ráda, že se ti knížka líbila. Ještě si ji mnohokrát přečtu (i když už z toho sílím) a tvé nápady i připomínky budu mít na zřeteli. Pokud jde o Největšího Čecha, kterého miluju

i cítím, tak mám takový neodvratný dojem, že on by vlastně byl rád, kdyby knížka vyšla. Jenže to nemůže říct. Ale pořád se snažím o tom s ním mluvit, když jsem šla z Peny a měla křídla, tak jsem mu najednou bezstarostně zavolala. Nádherně jsme si povídali. A když začal o knížce, tak jsem odbočila na jiné téma – zaboha se s ním o tom nechci bavit v telefonu. Myslím a doufám, že s ním o ní mluvit budu, ale je na tom velmi špatně. Dokonce to říkal, což on nikdy nedělá. Je teď pryč. Když jsme se v telefonu loučili, řekl: „A zlý pryč,“ a smál se. Nevím, ale připadá mi, že kdyby měl něco proti vydání, tak mě nebude citovat. Tím ale pořád nechci říct, že ji vydám. Teď se uklidním, počkám a pak si to znovu přečtu. A třeba s ním budu mluvit, říkal, že mě moc chce vidět.

A taky bych se ráda viděla s tebou. Až budeš mít čas a chuť, jo? Pus!

Nepíšu přátelskou. Nejsem tak opatrná ani tak významná a klidně se nechávám fotografovat s kamarády na posteli.

Začíná se to opakovat. Záchvat. Pláč, nářek, krupobití. Co mám dělat? Nekonečné hoře. Trvá to o něco déle než poprvé, ale jen o pár hodin.

Právě do těchto okamžiků se trefi žena amerického režiséra Klára.

Občas si telefonujeme, někdy si skypujeme. Děláme to tak asi dvanáct let.

Vzlyknu místo pozdravení.

„Jak se máš?“ Klára zpozorní.

Zapneme si na skypu kamery. Ona je nádherná, já urvaná. Vzlyknu podruhé.

Klára o mé knížce ví. Navzdory tomu, že spolu mluvíme přes oceán, je naše přátelství docela důvěrné.

„Píšeš?“ zajímá se a tuší.

„Už jsem dopsala.“

„Tak to je skvělý, ne?“

„Ani ne...“

Stručně jí popíšu svoji návštěvu v Penu i následnou korespondenci. Hledala jsem někoho, kdo něco ví o morálce. A on si změnil názor!

„Proto, že si to přečetl?“

„Myslím, že se posral hrůzou, že by mi to posvětil. Opravdu moje knížky dobře zná. A já mu v Penu naprosto jasně řekla, že je to velmi otevřený text.“

„Hm.“

„Vůbec nevím, co mám dělat. Mám to vydat? Nemám? Motám se jak v kruhu, už nedokážu mluvit o ničem jiném.“ Klára přemýšlí. Je dobrou znalkyní lidských duší.

„Jdu se zeptat svého muže,“ prohlásí rozhodně. „Zavolám ti za deset minut.“

Také její manžel toho o morálce ví dost. Navíc vždycky dělal kontroverzní věci a nebál se toho.

Klára volá za pět minut.

„Tak jsem mu rychle odvyprávěla tvůj problém. Takhle ti neodpoví. Musí si to přečíst. Ale neboj, on nic nechte. Má problémy s očima. Myslím, že si přečte pár stránek. Pokud nám to tedy pošleš. Dáš nám tu důvěru?“

Posílám jim text *Tajné knihy* e-mailem. Jsem pekelně nervózní, ale už si zvykám.

Pan režisér je dalším mužem, kterého si nesmírně vážím. Osobně se s ním moc neznám, o samotě jsem s ním nikdy nemluvila, vždycky jen s Klárou. Kdysi mi podal ruku, předsta-

vila jsem se mu a on řekl, že si mě nejspíš nebude pamatovat. Jednou jsem s nimi dvěma seděla dlouho do noci v hospodě, to už si mě asi pamatoval. Také on, kdykoliv je v Praze, je obklopen důvěrně známým neproniknutelným hroznem obdivovatelů v předklonu. Ani k němu se necpu. Nedělám to, nesnáším to, neumím to. Klára ale vždycky za mnou přijde a posadí si mě někam blízko k sobě. A tedy i k němu. Takže ho znám opravdu jen přes ni. A přes jeho filmy.

Za chvíli mi přichází e-mail:

Dýchej zhluboka! Všecko bude skvělý!

Jdu tisknout, děkujem za důvěru, a co nejdřív se ozvu.

Líbám tě, objímám, netrap se!!!

* * *

Dýchám zhluboka, ale není to nic platné. Budu ještě někdy moct normálně pracovat, normálně fungovat, vydělávat, nabízet náměty do televizí? Neřekla bych. Už druhý rok trávím tajtrlíkováním kolem *Tajné knihy*. Nejdřív mě ochromil její hlavní aktér, pak její psaní, teď otázky kolem ní. Už nemůžu. Kdybych ten čas strávila psaním scénářů, nedošly by mi peníze za seriál. O peníze mi jde. Musím totiž z něčeho žít. A blíží se doba, kdy budu na mizině. Co udělám? Nevím.

Dýchám jak kyslíková bomba. Přemýšlím. Znovu a znovu čtu *Tajnou knihu*. Znovu a znovu ji upravuju, tlumím emfázi, ale uchovávám strach Největšího Čecha z čehosi, co neznám. Jeho absurdní, tragický, směšný strach hrdiny, který se postavil komunistům, a přesto se tolik bojí. Nechtěla jsem napsat koho. Tehdy jsem ještě netušila, že s *Tajnou knihou* bude fízlovsky nakládáno, domnívala jsem se naivně, že knihy jsou chráněny, netušila jsem, že Veškerý bulvár vítězoslavně

a trapně všechno nazve pravým jménem, že se budou chovat ke knize jak vrazi.

Navštěvuji svoji soukromou čarodějnici a také jí dávám tu otázku.

„Napsala jsem nebezpečnou knihu a toužím ji vydat. Co mám dělat?“

Míchá kartami a pak je odhodí. Dívá se na mě.

„Dostaneš znamení.“

Ach znamení. To bych uměla taky, chce se mi říct.

„Bude to jasné znamení, vyjde od něj a bude se týkat tvého psaní.“

Nějak jsem se zakalila. Nevěřím, že dostanu jasné znamení. Bojím se, že ho spletu.

Svojí trýznivou otázkou trýzním také kamarádku spisovatelku, která sice není významná, ale je velmi vnímavá. Tlumočím jí návštěvu v Penu, změnu názoru Významného spisovatele a jeho důvody, i jeho připomínky k textu. Slibuje, že o tom bude přemýšlet.

Tentýž den mi od ní přichází e-mail:

Myslím, že to Významný spisovatel s Tebou myslí hezky, ale já nesdílím takový strach o Největšho Čecha, spíš jen o Tebe. S tou přezdívkou Největší Čech to asi Významný spisovatel vůbec nepochopil, mně to připadá vtipný a skvělý, ale to je možná naším jiným smyslem pro humor, naše generace je mnohem ironičtější.

Jinak s ubíráním patosu nebo důrazu nebo čeho bych byla opatrná, aby se ta knížka nějak nescvrkla a nezmenšila... Takhle je opravdu kniha sama o sobě nád-

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.